

Staroslovienska prekladová a pôvodná literatúra

Staroslovienska prekladová literatúra bola určená najmä na náboženské, liturgické potreby. Preklady sa zachovali iba v neskorších odpisoch z 10.–11. storočia. **Konštantín a Metod preložili do staroslovienciny omšovú knihu** (misál), **zbierku žalmov** (žaltár), **spevník, breviár, evanjeliá** (Nový zákon), **Starý zákon**.

Konštantín napísal veršovaný predslov k prekladu Evanjelia, tzv. Proglas (9. stor., proglas = predslov). **Proglas je prvá slovanská báseň. Autor v nej oslavuje starosloviensky preklad Písma a obhajuje práva Slovanov na vlastný liturgický jazyk.**

Medzi najvýznamnejšie pamiatky staroslovienskej pôvodnej literatúry patria **Moravsko-panónske legendy** (koniec 9. stor.). Tvoria ich dve legendy – **Život sv. Konštantína** (autor Kliment) a **Život sv. Metoda** (autor pravdepodobne Gorazd).

Moravsko-panónske legendy predstavujú umeleckú prózu a zároveň historický dokument. Nie sú to legendy v pravom zmysle slova. Autori sa pridriavajú konkrétnych faktov a udalostí.

Obe legendy vznikli na území Veľkomoravskej ríše v 9. storočí, zachovali sa len v neskorších odpisoch.

Prvá legenda – **Život sv. Konštantína** – sa obšírne zaoberá Konštantínovým detstvom, štúdiom a jeho misionárskou činnosťou. Vykresluje najmä náboženskú a kultúrnu činnosť Konštantína, jeho povahové črty – nadanie, inteligenciu, múdrosť, súcit s trpiacimi. Konštantín za svoje služby všade odmieta dary. Žiada si zajatcov-otrokov, aby im mohol darovať slobodu. Kratšie sa spomína jeho pôsobenie vo Veľkomoravskej ríši. Legenda dôkladnejšie vykresluje iba boj Konštantína proti tzv. trojazyčníkom, ktorí uznávali iba tri jazyky – hebrejčinu, gréčtinu a latinčinu. V boji za slovanský bohoslužobný jazyk Konštantín smelo vystupuje na obranu staroslovienskej vzdelanosti: „*Či nedýchame vzduch rovnako všetci? A tak vy nehanbíte sa, tri jazyky len uznávajúc a prikazujúc, aby všetky ostatné národy a plemená boli slepé a hluché?*“ Legenda sa končí Konštantínovou cestou do Ríma, jeho smrťou a pohrebom.

Druhá legenda – **Život sv. Metoda** – je kratšia, vecnejšia, umelecky jednoduchšia. Hovorí iba stručne o Metodovom živote, obšírnejšie sa zaoberá jeho činnosťou vo Veľkomoravskej ríši. Končí sa tiež Metodovou smrťou a jeho pohrebom. V tomto takmer realistickom životopise skoro niet legendických prvkov.

Na území Bulharska vznikli ďalšie diela veľkomoravskej pôvodnej literatúry, ako napr. *O písmenách* (autor Chrabr), *Život Naumov* a iné.

odpisy

- másolatok

predslov

- előszó

obhajuje práva

- védi a jogaikat

vlastný

- saját

zároveň

- egyúttal

v pravom zmysle slova

- a szó szoros értelmében

pridriavajú sa niečoho

- ragaszkodnak valamihez

fakty - tények

obšírne

- terjedelmesen, részletesen

povahové črty - jellembeli vonások

súcit s trpiacimi

- együttérzés a szenvedőkkel

odmieta

- elutasítja, visszautasítja

pôsobenie

- ténykedés, működés

uznávali - elismerték

plemeno

- itt: faj, nemzeték, nemzetség

vecnejšia

- tárgyilagossabb

stručne - röviden, tömören

obšírnejšie

- bővebben, részletesebben

pohreb

- temetés

takmer - csaknem, majdhogynem

skoro niet

- itt: alig van, alig akad

prvky - elemek